

Rusya-Ukrayna Savaşı AB Güvenliğine Nasıl Yansıdı?

HABER- ANALİZ

Rusya'nın Ukrayna'ya açtığı savaş ile güvenlik çemberi daraldı; enerjiden, gıdaya birçok alanda dünyayı tedirginlik sardı. Avrupa Birliği (AB) liderleri zirveden zirveye koşuyor, Rusya'ya yaptırımlar birbirini izliyor ama nafile, savaş devam ettikçe enerji, gıda ve savunmada güvenlik açığı büyüdükçe büyüyor.

Peki Rus lider Putin dünyaya meydan okurken, AB'nin güvenlik politikası nasıl şekilleniyor? Almanya'dan Fransa'ya Avrupa ülkeleri hangi adımı attı, hangi tedbirleri gündemine aldı?

AB, Rusya'nın ticaretinde kilit öneme sahip... AB ülkesi Almanya ile Rusya'nın 2020 yılındaki ticaret hacmi ise 45 milyar Euro ile hiç de azımsanmayacak bir çizgide seyrediyor. Almanya ile ilişkiler sadece ekonomik değil aynı zamanda siyasi bir kimliğe de sahip. Özellikle Şansölye Merkel döneminde Almanya, AB içindeki en büyük oyun kurucuydu. Dolayısıyla Rusya da AB ittifakında böylesi önemli role sahip Almanya ile hem siyasi hem ekonomik ilişkiler yürütüyordu.

Almanya'da 16 yıllık Merkel döneminin sona ermesinden sonra 2022 yılı, Almanya'da Sosyal Demokrat Olaf Scholz'un başbakanlığı ile başladı. Merkel sonrası Scholz Almanya'sının nasıl şekilleneceği merak edilirken, Scholz göreve geldikten sadece 2 buçuk ay sonra Rusya'nın Ukrayna'yı işgali başladı.

İşgal öncesinde Rusya'nın Ukrayna için tehdit haline geldiği günlerde Almanya, Rusya'nın saldırgan tutumuna sessiz kalmakla eleştiriliyordu. Bu eleştirilere en önemli dayanak ise Ukrayna'nın silah talebinin Almanya tarafından karşılık bulmamasıydı. Eleştireler öyle bir noktaya geldi ki Batı medyasına göre "Almanya, Rusya'nın çıkarlarını gözetten bir tutum sergiliyor, hatta Rusya ile iyi ilişkileri müttefikleriyle sağlayacağı dayanışmaya tercih ediyordu."

Almanya, eleştirilerin gölgesinde ticari ortağı Rusya ile denge politikası yürütmeyi sürdürdü. Kendince olası bir mülteci dalgasının sınırına dayanmasını engelliyor, Rusya'yı da karşısına almıyordu.

İşgal öncesine kadar Rusya'ya yönelik gerilimleri düşürme, ekonomik iş birliğini geliştirme rolü üstlenen Almanya, işgal sonrasında bambaşka bir politika çizdi. Almanya'nın bu tavrı Rusya'ya karşı "temkinli duruşu terk ediş" olarak yorumlandı. Savaşın 3. gününde Almanya Başbakanı Scholz, Federal Meclis'te tarihi bir konuşma yaptı ve Rus lider Putin'in tutumunu "insanlık dışı" olarak niteledi. Devamında ise Almanya'nın atacağı yeni adımları açıkladı.

O adımlardan en dikkat çekenini savunmaya yönelikti. Scholz, silah ve teçhizat alımından ordunun modernizasyonuna kadar savunma alanında bir dizi eylem planı için 100 milyar Euro'luk ek fon öngöründüğünü duyurmuştu. Scholz'un açıklamasının hemen ardından bu alanda çalışmalar başladı ve Meclis komisyonlarında fonun kullanımına ilişkin değerlendirmeler yapıldı. Bu değerlendirmelerden sonra da Haziran ayının ilk günlerinde tasarı, Federal Meclis'te oylanarak, kabul edildi.

Bu fon ile savaş uçakları, savaş gemileri, tanklar ve nakliye helikopterleri alınması, insansız hava araçlarının silahlandırılması ve savunma sistemlerinin geliştirilmesi planlanıyor.

Aslında Almanya, İkinci Dünya savaşı sırasında güçlü ordusu ile dünyaya korku salıyordu. Savaştan sonra, 1949 yılında Konrad Adenauer'in şansölyeliği ile dünyanın tedirginliğini gidermek için özellikle batılı devletlerin isteği ile savunma harcamaları düşük tutulmuş, orduda küçülmeye gidil-

mişti. Şimdi 73 yıl sonra, Rusya'dan dünyaya yayılan tehdit ile Alman ordusu köklü bir değişime hazırlanıyor.

Başbakan Scholz'a göre Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik harekâtı, Avrupa kıta tarihi için de yeni bir milat anlamına geliyor. "Bu savaş Avrupa ülkelerini birbirine daha da yakınlaştırıyor" ifadelerini kullanan Scholz, AB'nin gerek ekonomik gerekse savunma alanındaki güvenlik ve istikrarı için "güçlü iş birliği" mesajı veriyor.

Merkel Sonrası Ab Liderliği İçin İlk Sınav

Macron'a AB Liderliği Fırsatı

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali Fransa için de oldukça kritik bir dönemde gerçekleşti. Çünkü Fransa tam Cumhurbaşkanlığı seçimine gidiyordu. Dolayısıyla Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, seçim stratejisini Rusya ile Ukrayna arasında arabuluculuk yapma üzerine kurdu. Macron'un bu hamlesi yalnızca ülkesinin Cumhurbaşkanlığı koltuğu için değildi elbet, kazanılacak bu diplomatik başarı aynı zamanda 16 yıllık Merkel döneminden sonra AB içinde Fransa'nın rolünü de güçlendirecekti.

Macron, göreve geldiği 2017 yılından beri konumunu koruyucu ve güçlendirici çıkışlarıyla biliniyor. Çıkışları bazen "acemi siyasetçi" olarak değerlendirilse de Macron, her fırsatta "Güçlü bir Avrupa'nın inşası için reform ihtiyacını" vurguluyordu. Macron'un Merkel ile rekabeti ve iki liderin AB konusunda fikir uyuşmazlığı sık sık gündeme geliyordu.

Merkel'in görevinin sona ermesi, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve Fransa'daki Cumhurbaşkanlığı yarışı... Macron'un, bir tahta birden fazla kuş vurabileceği bir iklim vardı. AB'nin doğal lideri olma şansını yakalayan Macron, hiç zaman kaybetmeden Rusya ile diplomatik girişimlere başladı. Macron, Rusya ile Ukrayna arasında ateşkesin sağlanması için defalarca kez Putin ve Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski ile ayrı ayrı görüşmeler gerçekleştirdi. Putin'i ikna etmek için Almanya Şansölyesi Scholz da Macron ile birlikte devredeydi ama sonuç değişmedi. Ne Macron, ne Scholz ne de dünya Putin'i işgalden vazgeçirebildi. Macron, Putin'i ikna edemese de ülkesindeki seçim zaferinden galip çıktı, Fransa Cumhurbaşkanlığı görevine "devam" dedi. Seçim zaferinden dolayı Macron'u tebrik eden Avrupa Konseyi Başkanı Charles Michel, yaptığı sosyal medya paylaşımında "Bu çalkantılı günlerde sağlam bir Avrupa'ya ve tamamen daha egemen ve

daha stratejik bir Avrupa Birliği'ne kendini adanmış bir Fransa'ya ihtiyacımız var" ifadelerini kullandı.

Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ise "Birlikte Fransa ve Avrupa'yı ileriye taşıyacağız" mesajıyla Macron'u tebrik etti.

AB'nin Sağlam Gelecek Planı: Küresel İş Birliği & AB'nin Güvenlik Arayışı

Putin'i ikna için öncü rol üstlenen Fransa lideri Macron'un ile Almanya Şansölyesi Scholz'un tüm diplomatik girişimleri sonuçsuz kalınca AB, Rusya'ya karşı hiç olmadığı kadar sert bir tutum sergileme yönünde tavır aldı. Bu tavrı kendi içinde güvenlik politikalarıyla Rusya'ya karşı da yaptırımlarla şekillendirdi. Batı, Haziran ayında Rusya'ya 6. yaptırım paketini devreye aldı. Ticarettten enerjiye, finanstan teknolojiye birçok alanda yaptırım dalgası genişleyerek devam etti. Rusya'dan petrol ithalatı durduruldu, Rus bankaları uluslararası

Photo: istockphoto

ödeme sistemi SWIFT'ten çıkarıldı, Rus oligarkların mal varlığı dondurularak, oligarklara seyahat, Rus medya kuruluşlarına da yayın yasağı getirildi. Castellum.ai'den elde edilen verilere göre savaşın başladığı Şubat ayından bu yana Rusya'ya 7 bin 611 yeni yaptırım uygulandı. Savaş öncesi yaptırımlar göz önüne alındığında ise yaptırım sayısı 10 bini aştı. Şubat'tan itibaren bin 124 yaptırım ile en fazla yaptırım karar alan ülke İngiltere oldu. İsviçre bin 105, ABD bin 32, AB 951, Kanada 948 yaptırım kararı aldı.

Yaptırımlar bir seçenek olurken, AB kendi içinde güvenlik yatırımlarına yöneldi. Ekonomik bağımlığı azaltıp, ekonomik gücü ve istikrarı artırma politikası öncelikli hedef... Bunun yanında dayanışma halinde ortak bir askeri güç oluşturma ve genişleme politikası üzerinde de duruluyor. Zira Rusya tehdidinin ardından Ukrayna, Gürcistan ve Moldova AB üyelik başvurusu yapmıştı. AB, Ukrayna'nın üyeliğine ilk etapta ılımlı yaklaşırken, savaşın sürdüğü bir ülkenin üyeliğinin kabul edilmesi ihtimali bir taraftan da endişeye neden oldu. Sadece Ukrayna için değil, yıllardır üyelik başvurusu bulunan Türkiye'nin üyeliği sonuçlandırılmamışken Gürcistan ve Moldova'nın kısa sürede üyeliği bir başka eleştiri konusu. AB, gücünü ve hakimiyet alanını artırmak için genişlemeye sıcak baksa da yeni üyeliklerle ilgili endişeleri de bulunuyor. Yapılan başvurular için gözler Haziran ayı sonunda yapılacak zirveye çevrildi, ülkelerin aday statüsü kazanıp kazanmayacağı bu zirvede netleşecek.

Bir yandan Ukrayna, Moldova ve Gürcistan'ın AB üyelik başvurusu diğer yandan ise İsviçre ve Finlandiya'nın NATO başvurusu göz önüne alındığında Rusya'nın başlattığı savaşın dünyada güvenlik şemsiyesini genişletme ihtiyacı doğurduğunu gözler önüne seriyor. Üyelikler kabul edilir mi bilinmez ama kendi içine dönen AB'nin daha sağlam bir gelecek için köklü reformlara başlayacağı aşikâr...

Pınar TORLAK | EURO Politika Dergisi Dış Haberler Sorumlusu

**Haber Analiz yazımızı EUROPolitika NEWS Podcast kanalımızda dinlemek için aşağıdaki karekodunu okutarak linkimize ulaşabilirsiniz*

